

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.56.73-87>

УДК 72.01

Коновалюк Анастасія. Вікторівна.,
аспірант кафедри інформаційних технологій в архітектурі
Київський національний університет будівництва і архітектури
konovalyuk.nastya@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-0271-8414>

СЦЕНОГРАФІЯ, ЯК ПРИРОДНЯ ВЛАСТИВІСТЬ АРХІТЕКТУРИ

Анотація: на основі аналізу об'єктів громадського призначення різних історичних періодів визначено основну якість архітектури, яка відповідає за вплив просторів на свідомість людини. Її можна назвати сценографія, а саме, як декоративне оформлення процесів, які протікають в просторі. Окрім утилітарного призначення, громадські простори відіграють вагомую роль у встановленні правил комунікації між відвідувачами, у передачі цінностей і у формуванні психологічного стану [1, 2]. Сценографія відповідає за участь людини в процесах не тільки на фізичному рівні, виконуючи зазначені дії, а на рівні осмислення і сприйняття дійсності. В статті розкрито, наскільки архітектура, як матеріальна форма, залежить від сценічного підходу в оформленні простору. На основі досліджень різних об'єктів визначено, що сценографія це першочерговий фактор створення архітектури, який, в свою чергу, диктує, як естетичне оформлення, так і розподілення функціональних процесів. Функція і форма взаємопов'язані між собою визначеним чином, задля того, щоб вплинути на стан людини. Це, в свою чергу, пояснює, чому виникає різна архітектура, яка подібна за функціональним призначенням.

Проаналізовано, наскільки мистецтво архітектури є подібним до оформлення сценічного простору, а також виявлено основні підходи, як у створенні архітектури, так і в сценографії. Розкрито сценографію об'єктів, які сформовані в різні історичні періоди. Досліджено, як поєднання архітектурних прийомів і якостей в визначеній послідовності, впливає на формування психологічного стану людини. Визначено, яку роль в створенні об'єктів відіграють цінності, які притаманні тому чи іншому суспільству. Архітектура, яку створюють, як сценографію до конкретних подій, зацікавлює відвідувача брати участь у процесах, співпереживати і взаємодіяти з іншими визначеним чином. Такий підхід, перш за все, розрахований на досягнення цілей, пов'язаних з управлінням і маніпуляцією суспільством.

Ключові слова: сценографія; цілісний образ; контекст; сприйняття; подія; процес.

Архітектура, як об'єкт, чи відкритий простір, виникає в існуючому середовищі, яке включає економічні умови, культуру суспільства і потреби людини. Можна стверджувати, що архітектура формує простір, який поєднує всі умови існуючого середовища. Виникає питання: "який фактор виступає найголовнішим у створенні об'єкту?". Досліджуючи архітектуру, яка відіграє вагомую роль у формуванні культури, з різних поглядів впливу на існування людини, що включає, як естетично-емоційні, так і семантичні аспекти, а також і функціональні, спричинило конфлікт у виявленні принципів, які необхідно враховувати у створенні об'єкту. З тим виникають різні підходи в проектуванні, якими оперуються сучасні архітектори в формуванні громадських просторів. Результатом процесу створення об'єктів, в якому архітектор опирається лише на функціональне призначення, являється однотипна і монотонна архітектура. В іншому випадку, коли архітектор не розраховує, наскільки об'єкт буде зацікавлювати людину по новому взаємодіяти з середовищем, призводить до виникнення простору, який ніяк не впливає на її участь в процесах. Об'єкти, в процесі створення яких віддають перевагу естетично-виразній формі, а не функції, після реалізації не відповідають своєму призначенню. Але з тим, існує архітектура, яка захоплює людину проводити час в просторі, сприяє виникненню психологічного стану, що відповідає конкретній діяльності, і, таким чином, формує особливе відношення, як до процесу, так і до місця дії. Цьому є пояснення те, що особистість завжди сприймає архітектуру цілісно, не розділяючи її на смисли і емоційні переживання, вона формує образ тих подій, які протікають в просторі. "Звичайна людина, як правило, занурена в архітектурне середовище, перебуває в ній тривалий час, сприймає її цілісно, не розділяючи на частини [3]." - стверджує Хохлова. В такому випадку, постає необхідність визначити, що саме робить архітектуру впливовою на існування людини і що відповідає за формування контакту відвідувача з середовищем, не просто на фізичному рівні, коли людина виступає стороннім споглядачем, а коли відвідувач включається в процес, як повноцінний учасник. Можна припустити, що це досягається завдяки тому, що, архітектура працює, як мистецтво сценографії.

В театральному мистецтві сценографія – це оформлення простору сцени, за для того, щоб глядач більш явно зміг зрозуміти сенс твору, а також на особистому досвіді пережити почуття, які розкриває персонаж. Поняття «організація сценічного простору» відображає взаємовідношення реального, фізично заданого і ірреального, який формується всім ходом розвитку дії вистави [4]. Сценографія слугує для підсилення переживань, завдяки чому людині простіше усвідомити сенс вистави. Архітектура, як і сценографія, теж відіграє роль у тому, щоб передати на рівні переживань сенс подій, які

протікають в просторі. “Архітектоніка, тобто очевидна логіка побудови композиції, виявляється в тій же ролі, що і шкірка лимона або яблука. Досить її замаскувати, злегка «зчистити», і оболонка твору, строга межа між ним і глядачем, проривається. Форма стає активною, патетично транслює назовні приховані емоції і пориви духу [5].”, - стверджує Кавтарадзе. Підосновою для створення архітектурного простору виступає твір, не в прямому розумінні цього слова, а твір, як певний шлях людини проживання події. Так, наприклад, Олександр Раппапорт запевняє: “Жива архітектура – не креслення, як і не чиста ідея, і не чисті емоції, вона входить в тканину життєвих подій: праця, свято, поклоніння божеству і влади [6]”. Автор висловлює думку, що архітектура невід’ємно пов’язана з процесами суспільного значення і що вона відіграє вагому роль в їх сприйнятті. Про це також говорить Вержбицкий: “Архітектура - це не тільки засіб задоволення утилітарних потреб в просторі проживання, а й втілений художній образ, який виникає тоді, коли в об’єкті засобами метафізичних універсальї архітектурної культури виражається певний емоційно-духовний стан [7].” Автор акцентує увагу на тому, що архітектура, перш за все, сприяє формуванню певного стану у людини.

Олександр Раппапорт зазначає, що Єгипетські піраміди з їх геометричною правильністю проголошують вічні істини культури, які протистоять миттєвим переживанням [6]. Таким чином, єгиптяни намагається укорінити культ поклоніння і увіковічити пам’ять фараонів, що, в свою чергу, виражає піклування про майбутнє [8]. Піраміди вражають своїми масштабами, як і в Давньому Єгипті, породжують сильні емоційні стани, але на сьогодні ці переживання не підкріплюються смисловими значеннями і цінностями, якими керувалися єгиптяни. Можна зазначити, що піраміди впливали на них абсолютно інакше, а ніж, як їх сприймає наш сучасник. Разом з тим, як змінюються цінності, виникає і інша архітектура. Так, наприклад, споруди Стародавнього Риму підсилюють враження від урочистих процесів, які відіграють вагому роль у формуванні суспільної єдності. Функціональне призначення терм Каракали оформляється архітектурою, завдяки чому їх відвідування сприймається, як вагома подія. Так само і Візантійські храми, за рахунок насиченості архітектурними прийомами, такими, як купола, фрески, налаштовують людину на контакт з духовним світом. Водночас можна стверджувати, що вони абсолютно інакше впливали б на єгиптян і римлян. Храми можуть вразити і зацікавити, але це інша взаємодія з простором. Можна припустити, що їх сприймали б, як витвори мистецтв, без усвідомлення смислів, які налаштовували людину на конкретний стан. На відміну від Візантійських храмів, які підсилювали релігійні впливи на свідомість, архітектура Сталінського ампіру своєю помпезністю презентує могутність

держави і, таким чином, спрямовує людину відчувати себе під контролем політичної влади [9].

Сценографія, будучи органічною частиною такого складного виду мистецтва, як театр, включає всю повноту прояву просторових видів мистецтва (живопис, скульптура, графіка, архітектура), вона має єдині з ними коріння, в той же час не може бути зведена до жодного з них [4]. Закономірності прояву матеріалу сценографії і просторових видів мистецтва є загальними, що і пояснює їх взаємне проникнення і вплив [4]. Так само і архітектура, яка несе сильний емоційний вплив, виникає в поєднанні мистецтв, а це можуть бути, як просторові: живопис і скульптура, створення об'ємно просторової композиції, а також і динамічні, як, наприклад, музика, водночас і текстові, як література. “Якщо архітектура створює простір, а скульптура - тіла, то живопис з'єднує тіла з простором, фігури з предметами разом з усім середовищем, з тим світлом і повітрям, в якому вони живуть[10].”, - зазначає Віппер. Можна сказати, що архітектура, як простір для існування - це контекст природних елементів середовища: як світло, простір, вода, звук, з фізичними матеріалами, що є «площинами» для різних мистецтв. Цей зв'язок розкриває витвір архітектури в просторових якостях, наприклад, таких: як глибина, легкість, крихкість, важкість, витонченість, пластичність, м'якість, ритмічність, імпульсивність. Всі мистецтва в поєднанні формують різні архітектурні прийоми, а вони утворюють складові об'єкту, які сприймає відвідувач: як ракурс, вид, орнамент. Таким чином, можна розцінювати архітектуру, як твір, складовими якого є різні мистецтва, які відносяться до різних «площин», і між собою створюють архітектурні прийоми. Вони, в свою чергу, в визначеному контексті представляють декорацію до подій.

Архітектура стародавньої Греції – це синтез конструктивних елементів з скульптурою, з художніми мистецтвами, які в поєднанні формують прийоми такі, як ордер, портик, колонада. Вони, в свою чергу, утворюють декорацію до процесів суспільного значення в відкритому просторі поліса [11] (Рис. 1, Рис. 2).

Рис. 1. Храм Ерехтейон. Афіни.

Архітектори: Мнесикл і Фідій.

406 р. до н. е.

<https://www.greecevillasrentals.com/5-great-reasons-to-visit-athens-greece>

Рис. 2. Театр Аполлона. Дельфи.

http://www.mir-teatra.org/photo/drevnie_teatry/11-0-189

На відміну від архітектури давньої Греції, стиль Бароко вирізняється насиченістю архітектурними прийомами, які виникають в контексті різних мистецтв, це і скульптура, і декоративно-прикладні, художні мистецтва, що доповнюються тимчасовими, наприклад, як проявлення динаміки простору за рахунок світла (Рис. 3., Рис. 4.). В парадних інтер'єрах архітектура зливається з багатобарвною скульптурою, ліпниною, різьбою; дзеркала і розписи ілюзорно розширюють простір, а плафонний живопис створює ілюзію склепінь [12].

Рис. 3. Інтер'єр собора Святого Юри. Львів.

Архітектор Берnard Меретин. 1760 р.

Рис. 4. Фонтан Треві. Рим. Архітектори Нікола Сальві, Джузеппе Панніні. 1735 р.

Яскравим прикладом синтезу мистецтв може слугувати стиль модерн, який виникає в контексті декоративно-прикладних, художніх мистецтв, літератури з просторовою формою. Так, наприклад, парк Гуель архітектора Гауді виступає декорацією до прогулянки, яка розкривається у таких прийомах, як мозаїка, скульптура, пластичні форми конструктивних елементів, які сприймаються у визначеній послідовності (Рис.5., Рис. 6.).

Рис 5. Вид із однієї площадки в парку Гуель. Барселона. Архітектор Антоніо Гауді. Дата заснування: 1900 - 1914 р.
<https://thepointsguy.com/news/instagrammable-places-barcelona/>

Рис 6. Сценографія маршруту вздовж парадних сходів парку Гуель. Барселона. Архітектор Антоніо Гауді. Дата заснування: 1900- 1914 р.
<https://eng.travelogues.gr/item.php?view=57799>

Отже, можна стверджувати, що емоційні і смислові навантаження, які притаманні різним мистецтвам, відіграють вагомую роль в формуванні архітектурних просторів.

Іще одна вагома характеристика сценографії - це оформлення вистави, яка протікає в русі. Сценічний простір є по суті інструментом для гри актора, а персонаж, як сама динамічна маса сценічного простору, є його акцентуючим початком в побудові композиційного ладу сценографії вистави [4]. Також і архітектуру можна розглядати, як композицію, початком і завершенням якої є рух людини. Олександр Раппопорт висловлює думку: “Зв'язок архітектурних форм з світом життєвих сенсів і почуттями найлегше пояснити за допомогою категорії руху. Рух не просто пов'язує людину з предметом і простором, але і надає цьому зв'язку емоційний сенс. Якщо припустити, що рух несе в собі емоційний сенс, то відкривається можливість зв'язати його з архітектурною формою - адже остання сприймається і переживається в русі, не тільки в русі

очей, а й в русі тіла: ходьбі, поворотах голови, русі в транспорті [6].” Опираючись на це твердження, можна сказати, що архітектура, як сценографія, перш за все, виникає для оформлення руху події, що, в свою чергу, диктує, як повинні протікати функціональні процеси. Саме тому, варто досліджувати простір, як він змінюється у сприйнятті, під час виконання людиною конкретних дій. В цьому випадку, «поняття руху» включає не тільки поведінку, а й динаміку пізнання, а саме, як архітектура сповільнює або прискорює цей процес. Долаючи певний шлях або знаходячись в нерухомому стані, ми споглядаємо об’єкт з різних ракурсів, розглядаємо різні елементи або намагаємося осягнути всю «широту» простору. Іноді архітектура задає швидкий темп у сприйнятті, який невід’ємно пов’язаний з рухом тіла. Також існують простори, які сповільнюють рух тіла, але з тим прискорюють темп сприйняття, за для того, щоб передати всю вагомість події.

Окрім цього, архітектура, як сценографія, впливає на шлях осмислення процесу. Переживання події, як і в театральному мистецтві, - це є процес послідовний, який розкривається і змінюється у часі. В свою чергу Хохлова висловлює думку: “Як би не розуміли сенс архітектури, не можна залишати поза увагою те, що розуміння цього сенсу людиною розгортається в часі і розкривається в досвіді [3].” В такому випадку, можна стверджувати, що архітектура, як сценографія, - це мистецтво формування не моментального переживання, а розвиток і трансформація стану спільно з тим, як протікає подія.

Так, наприклад, коли людина опиняється в готичному соборі, архітектура розкривається поступово, вона захоплює своїм масштабом, сповільнюючи рух, і направляє людину у визначеному напрямку. Виникнення певного стану невід’ємно пов’язано з тим, скільки часу проводить відвідувач в такому просторі. “Естетично-інформаційна перенасиченість різноманітних, але взаємопов’язаних повідомлень створює приголомшливий ефект співпереживання архітектурного простору реципієнтом [13].”, - стверджує Яблонська. Простір спонукає розглядати різні ракурси і переживати всю глибину, яка проявляється завдяки вітражам. Такий простір можна назвати глибоким, піднесеним, пластичним і звучним. В свою чергу, Радіонова зазначає: “Хиткість часу, божественне начало Буття найбільш яскраво відбилося в каркасній архітектурі готичних соборів, де просторово-часова композиція формувалася грою світла і тіні, все всередині підпорядковане руху вперед до вітаря і спрямованості вгору - до неба [14].” Таким чином, можна стверджувати, що шлях переживання події пов’язаний з тим, як трансформується архітектурний простір під час руху людини, а також, як він змінюється завдяки включенню різних мистецтв. Одночасно і сприйняття

архітектури залежить від того, як буде протікати подія, так як вона визначає поведінку учасника. В такому випадку, архітектура і подія є рівноправними складовими, які формують досвід сприйняття простору [15]. Зедельмайер запевняє, що готичний собор виникає для встановлення прямого зв'язку людини з духовним світом, не через ритуал поклоніння зазначеному місцю присутності Бога, святелищу, а через сильні емоційні переживання, які визиває простір [16]. Така архітектура розрахована на віруючого середньовіччя, який відвідував собор з конкретним посилом. Прагнення і очікування людини від процесу, які підкріплюються архітектурою, впливають на формування контакту людини з духовним світом, що сприяє розвитку думок у визначеному руслі. Водночас можна стверджувати, на туриста така архітектура впливає абсолютно інакше, оскільки його очікування пов'язані з естетичною насолодою, а не відвідуванням священного місця. Така взаємодія з простором породжує інакший спосіб існування людини в середовищі, а тому архітектура повністю змінює своє призначення. Для туриста вона виступає своєрідним музеєм, в якому людина знаходиться під враженнями, захоплено розглядає декоративні елементи, сприймає простір через екран телефону. Її присутність не обумовлена цілями, які є важливими для її існування, окрім, як такою - бажання відвідати нове місце. В такому випадку, архітектура втрачає «змістовний текст», який залучав людину бути учасником процесу. Це говорить про те, що у створенні сценографії велику роль відіграє людина, яка може усвідомити всі ті смисли, які представляє простір.

Одним яскравим прикладом з явно вираженим принципом поступового впливу на свідомість людини є музей Лувр в Абу-Дабі. Архітектор Жан-Нувель запевняє: “Ідея полягала в тому, щоб створити арабську агору, місце, де могли б збиратися люди, приходити сюди і повертатися знову, говорити про культуру і мистецтво. Щоб це не була звичайна будівля зі входом і вивіскою музей [17].” На сьогодні цей об'єкт приваблює увагу багатьох туристів і це досягається завдяки тому, що архітектура, як сценографія, не просто представляє простір призначений для розміщення експонатів, а, перш за все, залучає людину постійно взаємодіяти, як з предметами мистецтва, так і з середовищем. Вона формує шлях, який долає людина проходячи вздовж просторів, які оформленні різними архітектурними прийомами. Зали музею поєднанні між собою, таким чином, що кожний простір сприймається на контрасті з наступним. В такому випадку, людина постійно знаходиться під враженнями, а тому зацікавлено контактує з експонатами, а також і з архітектурою [18]. Завершальним етапом маршруту виступає простір, який являється найбільш емоційно-імпульсивним. Це двір, який захоплює людину променями світла, що проникають через отвори ажурного купола (Рис.7.).

Розподілення уваги відвідувача, як на експонати, так і на архітектурно-просторові прийоми, які породжують різні стани, створює певну динаміку у сприйнятті. Це, в свою чергу, спонукає контактувати з музеєм на особистий розсуд. Людина має вибір вивчати мистецтво, споглядати експозиційні зали, брати участь в інтерактивних виставках, насолоджуватися атмосферами просторів, що приваблює відвідувача бути причетним до культурного життя. Однозначно можна стверджувати, що досвід, який переживає людина в такому просторі є унікальним, що формує нове відношення до мистецтва і культури в цілому.

Рис. 7. Двір музею Лувр. Абу-Дабі. Архітектор Жан Нувель. 2017 р.
<https://www.archdaily.com/883202/jean-nouvel-louvre-abu-dhabi-photographed-by-laurian-ghinitoiu>

Рис. 8. Один із експозиційних залів Лувру. Абу-Дабі. Архітектор Жан Нувель. 2017 р.
<https://varlamov.ru/2879262.html>

Декоративне оформлення подій архітектурою можна прослідкувати і на прикладі Версальського парку створеного Андре Ленотром. Основні напрямки, алеї, перетинається у сприйнятті елементами, які відображають різні смисли і несуть різні емоційні навантаження. Це і фонтани, озера, канали, статуї, ландшафтні декорації, відкриті площадки, які змінюються під час руху людини і, таким чином, створюють естетично виразний простір, що вражає і зацікавлює до взаємодії з середовищем. Шлях, який долає відвідувач, хоча він визначений основною прямою, насичений емоційними враженнями, які змінюються під час руху. Шервинський стверджує: “Версаль у виключній повноті свого впливу дає зразок найвищого прояву прийомів перспективи, покладених в основу всього паркового комплексу, а відкриваючи далі в осьовому напрямку, створює враження безмежної глибини простору [19]”. В такому випадку, простір зацікавлює людину рухатися у визначеному напрямку акцентуючи увагу на орієнтир. Також парк вміщує більш камерні простори, призначені для

театральних постановок і музикальних концертів, які обмежені зеленими насадженнями. Вони, в свою чергу, формують маршрути, які сприяють виникненню більш глибоких, зосереджених станів. В даному випадку, сценографія проявляється в поєднанні маршрутів з різними емоційними впливами. Водночас можна запевнити, що естетика парку і процеси, які там протікали, такі, наприклад, як театральні постановки, є абсолютно не прийнятними для людини епохи готики. Це пов'язано з тим, що архітектуру створюють для відвідувача, який може прийняти, як естетичні, так і поведінкові норми, притаманні конкретному суспільству, а також знаки і символи, які направляють людину сприймати простір визначеним чином.

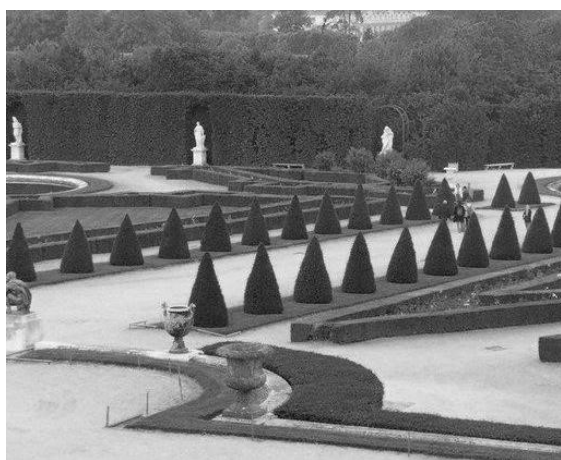

Рис. 8. Фрагмент палацово - паркового ансамблю. Версаль. Архітектор Андре Ленотр. 1682 р.

<http://art-labirint.msk.ru/versal-park-foto.html>

Рис. 9. Фрагмент палацово - паркового ансамблю. Версаль. Архітектор Андре Ленотр. 1682 р.

<http://tourpedia.ru/versailles/>

Можна визначити і ще одне призначення сценографії - це підкреслення ролей. Актори під час вистави постійно утворюють окремі смислові групи, кожен актор-персонаж вступає в складні просторові відносини з іншими акторами, з усім ігровим простором сцени, в ході розвитку дії п'єси варіюються склади груп, їх маси, графіка побудови, виділяються світлом і колірною плямою окремі актори, акцентуються окремі фрагменти акторських груп [4]. Так як сценографія в театрі розділяє смислові групи акторів, так і архітектура диктує, які ролі повинні виконувати ті чи інші учасники події. Архітектурний простір передбачає місця-дій для смислових груп і встановлює між ними взаємозв'язок. Прикладом цьому можуть бути готичні собори. В даному випадку, архітектура окреслює місця для тих, хто проводить службу і для відвідувачів, і встановлює між ними комунікацію. Цей зв'язок досягається за

рахунок просторової перспективи, яка акцентує увагу на місце священика, і, таким чином, визначає його роль в проведенні служби.

Вплив архітектури на ролі людей можна прослідкувати на прикладі міста Флоренції епохи Відродження. Вона оформляє простори для презентації мистецтва і науки, як вищої форми пізнання світу, і водночас сама виступає, як самодостатній витвір, зацікавлює людину бути в контексті з культурним середовищем, а тому відіграє роль в формуванні творчої еліти. Так само і архітектура вулиць Франції в епоху Модерну надає певне значення прогулянці по місту і, таким чином, формує роль відвідувача, як фланера [20]. А також і сучасна архітектура, яка часто спонукає брати участь у подіях, через включення сучасних, інтерактивних і просторових мистецтв. Такі об'єкти схиляють контактувати з простором, а також інтерпретувати абстрактні і нестандартні форми на особистий розсуд.

Таким чином, можна визначити підходи у створенні архітектури, які роблять її подібною до мистецтва сценографії:

- для створення емоційно-впливової архітектури, необхідно розглядати простір не тільки, як фізичний об'єкт, а як синтез мистецтв;

- формування довготривалого стану в просторі досягається за рахунок архітектури, яка розкривається і трансформується у сприйнятті разом з тим, як протікає подія;

- велике значення у створенні архітектури відіграє те, як буде впливати простір на ролі учасників.

Можна зробити такі висновки, що сценографія - це природня властивість архітектури і її наявність можна прослідкувати практично у всіх архітектурних просторах, які спрямовано впливають на свідомість людини у прийнятті цінностей, а також правил і норм поведінки.

Література

1. Солошенко. М. С. Что нам говорит архитектура. Влияние зданий и сооружений на человека и общество. Молодой исследователь ДОНА. — Ростов н / Дону: ДГТУ, 2017 — Вып. 3(6). — С 161 – 165.

2. Басс. В. Архитектура как средство коммуникации [Электрон. ресурс] / Режим доступа: <http://arzamas.academy/courses/12/2>

3. Хохлова С. П. О границах парадигм в исследованиях по истории архитектуры. Историческая психология и социология истории: науч.-теор. Журнал. — М.: ИВ РАН, 2013 — Вып. 2. — С 148 – 168.

4. Становление теории сценографии и ее роль в науке о театре. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/stanovlenie-teorii-stsenografii-i-ee-rol-v-nauke-o-teatre>.

5. Кавтарадзе С. Ю. Анатомия архитектуры. Семь книг о логике, форме и смысле. / С. Ю. Кавтарадзе. — М.: ИД Высшей школы экономики, 2015 — С 135.
6. Забельшанский Г. Б., Минервин Г. Б., Раппапорт А. Г., Сомов Г. Ю., Архитектура и эмоциональный мир человека. / Г. Б. Забельшанский, Г. Б. Минервин, А Г Раппапорт, Г. Ю. Сомов — М.: Стройиздат, 1985 — 207 с.
7. Вержбицкий Ж. М. Архитектурная культура: искусство архитектуры как средство гуманизации «второй природы». / Ж. М. Вержбицкий. СПб: Издательский Дом «АРДИС», 2010. — С 136.
8. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. Том 1. Образ и действительность. / О. Шпенглер. — М.: Попурри, 2009 — 656 с.
9. Паперный В. Культура 2. / В. Паперный. — М.: Литагет НЛО, 2016 — 414 с.
10. Виппер Б. Введение в историческое изучение искусства. / Б. Виппер — М.:Изобразительное искусство, 1985. — 368 с.
11. Сеннет Р. Плоть и камень. Тело и город в западной цивилизации. / Р. Сеннет; перевод с англ. Петр Фаворов. — М.: Strelka Press, 2016. — 504 с.
12. Искусство барокко [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://www.historicus.ru/iskusstvo_barokko/
13. Яблонська Г. Д. Інформаційні технології та BIM – моделювання в XIII. Столітті. / Г. Д. Яблонська. // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Архітектура історичного Києва» Феномен урбанізованих ландшафтів. — К.: КНУБА, 2019. — С. 114.
14. Радионова. Л. А. Пространство и время в архитектуре в историко-философском контексте. / Коммунальное хозяйство городов: науч.-техн. Сборник. — Х : ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2017 — Вып. 79 — С 424.
15. Brejzek Thea. Scenography or: Making Space. The Disappearing Stage: Reflections on the 2011 Prague Quadrennial. Prague: Arts and Theatre Institute, 2012. — P. 13 – 23.
16. Sedlmayr Hans. Die Entstehung der Kathedrale. Zürich 1950. Atlantis- Verlag. 584 S.
17. Лувр Абу Даби: восьмое чудо света в цифрах [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://www.interior.ru/architecture/2231-luvr-abu-dabi-vosmoe-chudo-sveta-v-tsifrah.html>
18. Лувр Абу Даби: шедевр Instagram-архитектуры [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=BuRFg2op6UU>
19. Лихачев. Д. С. Поэзия садов: к семантике садово-парковых стилей. Сад как текст. / Д. С. Лихачев. М.: Согласие: ОАО «Тип. “Новости”», 1998. — С. 105.

20. Бюхли. В. Антропология архитектуры. / В. Бюхли — Х.: изд-во Гуманитарный центр, 2017 — 288 с.

References

1. Soloshenko. M. S. Chto nam govorit arkhitektura. Vliyaniye zdaniy i soruzheniy na cheloveka i obshchestvo. [What does architecture tell us? The impact of buildings and structures on people and society]. Rostov n / Don: DSTU (in Russian).

2. Bass. V. Architecture as a means of communication. [What does architecture tell us? The impact of buildings and structures on people and society].

<http://arzasamas.academy/courses/12/2>

3. Khokhlova S. P. O granitsakh paradigm v issledovaniyakh po istorii arkhitektury. [On the boundaries of paradigms in studies on the history of architecture]. Moscow: IV RAN (in Russian).

4. Stanovleniye teorii stsenografii i yeye rol' v nauke o teatre. [Formation of the theory of scenography and its role in the science of theater]. <https://cyberleninka.ru/article/n/stanovlenie-teorii-stsenografii-i-ee-rol-v-nauke-o-teatre>.

5. Kavtaradze S. Yu. Anatomiya arkhitektury. Sem knih o lohyke, forme i smysle. [Anatomy of architecture. Seven books on the logic, form and meaning]. M.: ID Vysshey shkoly ekonomiki. ISBN 978-5-7598-13729 (in Russian).

6. Zabelshansky G. B., Minervin G. B., Rappaport A. G., Somov G. Yu., Arkhitektura i emotsionalnyy mir cheloveka [Architecture and the emotional world of man]. Moscow: Stroyizdat. (in Russian).

7. Verzhbitskiy ZH. M. Arkhitekturnaya kultura: iskusstvo arkhitektury kak sredstvo gumanizatsii «vtoroy prirody». [Architectural culture: the art of architecture as a means of humanization of the «second nature»]. SPb.: Publishing House «ARDIS» (in Russian).

8. Shpengler O. Zakat Evropy. Ocherki morfologii mirovoy istorii. Tom 1. Obraz i deystvitelnost. [Sunset of Europe. Essays on the morphology of world history. Volume 1. Image and reality.]. Moscow: Popurri. (in Russian).

9. Paperny V. Kultura 2 [Culture 2] Moscow: Litaget NLO. (in Russian).

10. Wipper B. Vvedeniye v istoricheskoye izucheniye iskusstva. [Introduction to the historical study of art.] Moscow: Izobrazitelnoye iskusstvo. (in Russian).

11. Sennet R. Plot i kamen. Telo i gorod v zapadnoy tsivilizatsii. [Flesh and Stone: The Body and the City in Western Civilization]. Moscow: Strelka Press. ISBN: 978-5-906264-62-6 (in Russian)

12. Iskusstvo barokko [The art of baroque]. http://www.historicus.ru/iskusstvo_barokko/

13. Yablonska H. D. Informatsiyni tekhnolohiyi ta BIM - modelyuvannya [Information technology and BIM - modeling]. Kyiv (in Ukrainian).
14. Radionova L. A. Prostranstvo i vremya v arkhitekture v istoriko-filosofskom kontekste. [Space and time in architecture in a historical and philosophical context]. Kharkiv.: KNUGH named. A.N. Beketova (in Russian).
15. Brejzek Thea. Scenography or: Making Space. The Disappearing Stage: Reflections on the 2011 Prague Quadrennial. Prague: Arts and Theatre Institute, 2012.
16. Sedlmayr H. Die Entstehung der Kathedrale. Zürich 1950. Atlantis-Verlag. 584 S.
17. Luvre Abu Dabi: vosmoye chudo sveta v tsifrakh [Louvre Abu Dhabi: the eighth wonder of the world in numbers]: <https://www.interior.ru/architecture/2231-luvr-abu-dabi-vosmoe-chudo-sveta-v-tsifrakh.html>
18. Luvr Abu Dabi: shedevr Instagram-arkhitektury [Louvre Abu Dhabi: a masterpiece of Instagram architecture.]: <https://www.youtube.com/watch?v=BuRFg2op6UU>
19. Likhachev D. S. Poeziya sadov: k semantike sadovo-parkovykh stiley. Sad kak tekst. [Poetry of gardens: on the semantics of landscape gardening styles. Garden as a text]. (in Russian).
20. Buchli V. Antropologiya arkhitekture [An antropology of architecture]. Kharkiv.: publishing house Humanitarian center (in Russian).

Аннотация

Коновалюк Анастасия Викторовна, аспирант кафедры информационных технологий в архитектуре, КНУБА.

Сценография, как природное свойство архитектуры.

На основе анализа объектов общественного назначения различных исторических периодов определено основное свойство архитектуры, которая отвечает за влияние пространств на сознание человека. Его можно назвать сценографией, а именно, как декоративное оформление процессов протекающих в пространстве. Кроме утилитарного назначения, общественные пространства играют важную роль в установлении правил коммуникации между посетителями, в передаче ценностей и в формировании психологического состояния [1, 2]. Сценография отвечает за участие человека в процессах не только на физическом уровне, выполняя указанные действия, а на уровне осмысления и восприятия действительности. В статье раскрыто, насколько архитектура, как материальная форма, зависит от сценического подхода в оформлении пространства. На основе исследований различных объектов определено, что сценография это первоочередной фактор создания архитектуры, который, в свою очередь, диктует, как эстетическое оформление, так и распределения функциональных процессов. Это, в свою очередь,

объясняет, почему возникает разная архитектура, подобная за функциональным назначением.

Ключевые слова: сценография; целостный образ; контекст; восприятие; событие; процесс.

Summary

Konovaliuk Anastasiia, post-graduate student of the Department of Information Technologies in architecture, Kyiv National University of Construction and Architecture.

Scenography as the natural property of architecture.

Based on the analysis of public objects of different historical periods, the basic quality of the architecture, which is responsible for the influence of spaces on human consciousness, is determined. In addition to utilitarian purpose, public spaces play a significant role in establishing rules of communication between visitors, in the transfer of values and in the formation of psychological state [1, 2]. The scenography is responsible for human participation in the processes not only at the physical level, performing these actions, but also at the level of comprehension and perception of reality. Based on studies of different objects, it has been determined that scenography is a primary factor in the creation of architecture, which in turn dictates both the aesthetic design and the distribution of functional processes. Function and form are interconnected in a specific way in order to influence the human state. This, in turn, explains why a different architectures appear that are similar in their functions. The article analyzes how the art of architecture is similar to the design of the stage space, as well as the basic approaches, both in the creation of architecture and in scenography. The scenographies of objects formed in different historical periods are revealed. It is investigated how the combination of architectural techniques and qualities in a certain sequence, influences the formation of a person's psychological state. It is determined what role in the creation of objects the values that are inherent in a particular society play. The architecture that is created as scenography for specific events leads to the visitor's interest to participate in the processes, to empathize and to interact with others in a specific way. This approach is primarily aimed at achieving the goals related to the management and manipulation of society.

Key words: scenography; holistic image; context; perception; event.